

Ervaringen van Ardine Korevaar en Henk van der Scheer

Eerste keer zelfstandig in de bijen: controleren op broed en voer

Ergens in de komende periode is het in de schaduw boven de 12°C en daar staat u dan: imkerjack met kap en handschoenen aan, beitels in de hand, beroker aan, het deksel van de eerste kast opzij gelegd en nu moet de dekplank eraf. Wat voor plan had u in gedachten?

Want bij de bijen blijft het eerst denken dan doen. Wat staat er de eerste keer op het programma? Zorg allereerst dat u goed bent aangekleed: imkerjack met kap, laarzen en handschoenen aan. Niet van die hele dikke leren handschoenen om de oorlog mee te winnen, maar gewone simpele dunne huishoudhandschoenen. De bijen kunnen daar doorheen steken, maar ze doen dat zelden doordat ze de zweetlucht van uw handen nu niet kunnen ruiken. Maak u geen illusies, die steken komen toch wel in de loop van het seizoen. Ook wij worden nog steeds met enige regelmaat gestoken. Laarzen aan en de broekspijpen daarin. Als bijen op de grond vallen

klimmen ze graag langs uw benen omhoog. Zorg dat ze aan de buitenkant blijven.

Kijk eerst op vliegplank en in varroalade

Voordat u de dekplank gaat lichten is het raadzaam op de vliegplank te kijken of de bijen stuifmeel halen. Dat is bijvoorbeeld van sneeuwklokjes, krokussen of het klein hoefblad en wat later in het seizoen van wilgen. Zo ja, dan is dat een goed teken en heeft het volk zeer waarschijnlijk broed en een leggende koningin. Als het geen koude winter is geweest begint de koningin vaak eind januari of begin februari al weer te leggen.

Heeft de kast een varroalade onder de gaasbodem, dan is daarop te zien waar het volk in de kast zit. De gekleurde wasdeeltjes (wasmul) op de lade verraden de plek van het volk; daar eten ze van de voedselvoorraad. Blanke wasschilfertjes wijzen op bouwactiviteit. Overigens is het een goede gewoonte om een varroalade alleen onder de gaasbodem te schuiven als u de val van varroamijten wilt controleren. Laat de lade niet de hele winter zitten, alle 'rommel' die erop valt is een paradijs voor wasmotlarven.

Een gaasbodem heeft duidelijk voordelen boven een dichte bodem: in de winter beschimmelen kantramen minder

snel, warmlopen van een volk bij reizen komt nauwelijks meer voor en het aantal gevallen varroamijten kan goed worden waargenomen op de varroalade onder de gaasbodem. Ook hoeft een kast met een gaasbodem niet meer naar voren af te hellen om het vocht (condens op de wanden) via de vliegspleet weg te laten lopen. Dat vocht verdampt en/of verdwijnt door de open bodem.

Dekplank eraf, maar haal nu de bakken nog niet van elkaar

En dan kan het deksel er af. Leg eerst uw hand eens op de dekplank. Die voelt warm aan als daar een volk onder zit dat de winter goed is doorgekomen. Na de winter zit de dekplank soms erg vastgekit. Gebruik een brede beitels of een plamuurmes om hem los te wrikken. Daar is soms nogal wat kracht voor nodig. Volken die minder kitten zijn wat plezieriger in de omgang, maar bedenk dat kithars een uitstekend middel is om het volk gezond te houden. Propolis heeft namelijk een antimicrobiële werking.

Gebruik een pufje rook onder de dekplank voordat u die weghaalt, dat houdt de bijen rustig. Haalt u de dekplank weg, leg dan een theedoek over het volk, dat geeft minder warmteverlies. Begin bij de buitenste ramen, of het tweede raam als het eerste vastgekit zit (het is handig om in het najaar sluitblokken als kantraam in te zetten, die schimmelen niet, worden niet vastgekit en kunnen makkelijk worden gelicht) en licht de volgende ramen successievelijk iets omhoog, tot u werksterbroed tegenkomt. Overwintert het volk op twee broedkamers en vindt u geen werksterbroed in de bovenste broedkamer maar wel voldoende (> 3 ramen) voer sluit dan de bak en wacht rustig af tot de volgende inspectie. Haal de bakken niet van elkaar als het volk op twee bakken overwinterde. Dat veroorzaakt in deze tijd van het jaar alleen maar warmteverlies. Er kan wel broed in de onderbak zitten, dat ziet u nu dus niet, maar pas bij een volgende inspectie als de temperatuur wat hoger is. Bij weinig voer (< 3 ramen) geeft u het volk een plak Apifonda (suiker) en/of een plak Feed Bee (eiwit). Snijd aan één

Sneeuwklokje, een van de eerste voorjaarsbloeiers. Foto Henk van der Scheer

.....

Werzaamheden:

1. Kijk op vliegplank of bijen stuifmeel halen.
Zo ja, dan is er waarschijnlijk een leggende koningin.
2. Kijk op varroalade als die aanwezig is. Varroamijten mogen amper worden gevonden als het volk in de winter is behandeld met oxaalzuur; wel zal er wasmul liggen. Het volk zit boven de plek waar die wasmul ligt. Wasschilfers wijzen op bouwactiviteiten. Laat de varroalade niet het hele jaar onder de kast zitten.
3. Is in de schaduw de temperatuur boven 12 °C, kijk dan alleen in de bovenbak. Zit er voldoende voer in de raten? Zo niet, dan bijvoeren met Apifonda of Feed Bee.
4. Geen bij te zien: wintersterfte! Oorzaak is meestal onvoldoende bestrijding van varroa in voorafgaand jaar.
5. Wel bijen te zien, maar bultbroed in de raten. Dan legt koningin onbevuchte eitjes. Bijen af laten vliegen en raten opruimen.

Benodigheden:

- Imkerkleding.
 - Gebruikelijke gereedschappen: beitels, plamuurmes, ramenlichter, verfafkrabber, beroker of Dathepijp, en afdekdoeken.
 - Een paar ramen met kunstraat en suikerdeeg.
-

kant met een mes een kruis in zo'n pak en leg het pak met die kant boven op de ramen. In dat geval past de dekplank niet meer op de (boven)bak en is een lege honingbak nodig om ruimte te geven tussen de (boven)bak en het deksel. Mocht u beschikken over grote houten voerbakken, leg die dan omgekeerd over een plak voer om

ruimte te creëren. Een andere mogelijkheid is om een plak voer op het ronde gat in de dekplank te leggen als daar zo'n gat in zit. Daar past het deksel nog wel overheen. Mocht u al over meerdere volken beschikken, hang dan een raam met voer in vanuit een andere kast waar het volk wel over veel voer beschikt (op de leeggevallen plek hangt u een nieuw

Klein hoefblad, ook een vroege voorjaarsbloeier. Foto Henk van der Scheer

raam met kunstraat in, liefst naast het broednest. Dat is gunstig voor een volk dat veel voer in de kast heeft, want hiermee maakt u ruimte voor uitbreiding van het broednest).

Wanneer er werksterbroed aanwezig is loopt het verbruik van voer sterk op. Geef geen suikersiroop in deze tijd van het jaar, de koningin gaat er meer door leggen en dat geeft problemen als koude invalt. Het volk kan namelijk last krijgen van kalkbroed en/of nosema, doordat er relatief te weinig stuifmeel wordt binnengehaald. De grote schoonmaak (bodem schoonmaken, slechte ramen vervangen, ruimte geven) doen we pas als de temperatuur boven de 16 °C is gestegen. Volgens het langjarig gemiddelde is dat in ons land in april aan de orde. Over die grote schoonmaak berichten we daarom een volgende keer.

Het ziet er niet goed uit

Natuurlijk kan het ook helemaal mis zijn. Soms is er geen bij meer te zien; het hele volk is verdwenen. In de

afgelopen jaren bedroeg die winters-terfte in ons land gemiddeld 20-30%, maar de afgelopen twee winters daalde dat percentage via 15% naar minder dan 10% in de winter 2013-2014. Het wordt uithuilen en opnieuw beginnen mocht dat verlies u dit voorjaar treffen. Alles goed schoonmaken; de kast waar een dood volk in zat schrobben met heet water en soda. Daarna bevriende imkers vragen of ze meer geluk hebben gehad en misschien een volkje over hebben. Of op de regionale Bijenmarkt een nieuw volkje kopen.

Ziet u wel bijen, maar is er wat mis met het broed: vindt u gesloten broed met bolle deksels, zogenaamd bultbroed, dan legt de koningin onbevuchte eitjes en ontstaan er enkel darren. Ook werksters kunnen onbevuchte eitjes leggen, meerdere per cel. In geval van bultbroed moet u het volk opruimen en de bijen af laten vliegen op een naburig volk. Die bedelen zich daar wel in. Sla daartoe alle ramen af op enige afstand voor uw kasten. Mochten er veel (meerdere duizenden) bijen terugvliegen en

staat het buurvolk op maar één bak, dan is het verstandig om een tweede bak met raten onder dat buurvolk te plaatsen. Voer de raten met bultbroed aan de kippen, zij pikken de darrenlarven er uit. Doe het in porties, van teveel krijgen ze diarree. Wilt u liever mezen op een hapje trakteren, doe dan de raten met bultbroed eerst een nacht in de vriezer om de eventueel aanwezige varroamijten te doden. Anders zouden die kunnen teruggliften met een bij naar een bijenvolk.

Tenslotte nog een laatste tip. Noteer iedere keer wat u ziet en wat u hebt gedaan. Houdt daartoe het hele jaar een kastkaart bij en/of een computer-overzicht thuis. Uit die gegevens kunt u afleiden wat u een volgende keer moet doen in de bijen. ●